

1

3

2

4

5

1: Če boste na vejo v svojem sadnem nasadu obesili zaplato govejega loja, se bo tej ponudbi kmalu odzvala pivka (*Picus canus*), ki bo vztrajala vse do pozne pomladi. Ta vrsta spada med najbolj zveste prebivalce visokodebelnih sadovnjakov.

2: Dolgorepke (*Aeghitalos caudatus*) bodo obiskovale loj v družinskih jatah. Njihovi obiski se bodo povečali, ko se bo zima prevesila v drugo polovico, vse do pomladi.

3: Močvirska sinica (*Parus palustris*) na mrežasti krmilnici, napolnjeni z luščenimi arašidi, lešniki in orehovimi jedrci. Tovrstna hrana bo privabila tudi druge predstavnike sinic, brgleza (*Sitta europaea*) in velikega detla (*Dendrocopos major*).

4: Dlesk (*Coccothraustes coccothraustes*) je sicer tipična gozdna vrsta, vendar bo obiskal tudi krmilnico na oknu stanovanjskega bloka v mestu, če je le kaj parkovnega drevja v bližini.

5: Zelenec (*Carduelis chloris*) obiskuje krmilnice v večjih jatah. Najraje ima sončnično seme, kot pravi zrnjed pa bo kljunil tudi v proso in svetlo seme.

Zimsko krmljenje ptic

//Ivan Esenko

Zimski čas nas še najbolje prepriča o naši nebogljnosti. Predstavljajte si, kako bi novodobni človek preživel v zunanjem okolju, ko brije mrzli sever in padejo temperature daleč pod ničlo. Brez zaloga hrane, brez lovskih in nabiralnih izkušenj, za nameček še s kakšnim zobobolom in revmatizmom in morda s tropom lačnih otročičev v brlogu. Ob takih razmerah bi mu verjetno kaj hitro usahnila volja do življenja in bi nemara prej razmišljal o kakih »neumnostih«, kot pa o tem, v katero grmovje jo bo ubral iskat hrano.

Zgornje misli v največji meri botrujejo zimskemu krmljenju ptic. Sočutje do ptic, ki se bojujejo s surovo selekcijo, ki jo v zimskem času uresničuje narava. Ko slabiči propadejo in ko največkrat zaključijo življenjsko pot ostareli osebk, ki so dočakali svojo zadnjo zimo. Prvinski strah in hkrati privlak narave nas v obliki ptičjega vrveža pred oknom toplega stanovanja slikovito spominja na to, da ni tako dolgo, ko nas od takšnih dogajanj še niso ločila okenska stekla, ampak smo bili kar del njih.

Drugo, kar nas žene v to, da v krmilnico vsipamo ptičjo pičo, je želja po spoznavanju vrst. Slovenci imamo na tem področju dolgo tradicijo. Krmljenje ptic ima velik vzgojni učinek. Otrokom tako vcepljamo življenjski pozitivizem in spoštovanje do vsega živega. Družba bo imela veliko več od ljudi, ki so kot otroci spoznavali življenje v ptičji krmilnici, kot od tistih, ki so ptičje vrste spoznavali skozi merek zračne puške. Tudi stari ljudje so veliki privrženci krmljenja ptic. V jeseni življenja se človek verjetno pogosto ozre nazaj v poglavja knjige, ki jo je pisalo njegovo življenje. Ptice, ki obiskujejo krmilnico pred domačim oknom, pa vsakodnevno pišejo

nove zgodbe, tako da osamljenim ljudem ni treba vedno listati le po svoji knjigi spominov.

Pred zahodno fasado naše hiše je manjše ravno dvorišče, ki pozimi postane ptičji teater. Na tem mestu krmim ptice, zato bi težko govoril zgolj o krmilnici, prej o krmišču, saj je pozimi na tem prostoru včasih tudi petnajst krmilnic, različnih oblik in izvedb, napolnjene pa so z različno hrano. Gostov se kar tare, razmerje ptičjih vrst pa je vsako leto drugačno. V zimi 2004/2005 je krmišče obiskalo rekordno število vrst (30) in tudi številčno se je na tem prostoru vsakodnevno drenjalo več kot 300 pernatih gostov hkrati. Slednja ocena je približna, saj pri vrvežu jate pinož, med katero so bili pomešani številni čizki in dleski, kakšno natančnejše štetje ni prišlo v poštev. Istočasno so bile zasedene tudi vse druge krmilnice in zaplata loja, na kateri so se nenehno izmenjevali spet drugi gostje.

Seveda ni namen pisanja, da bi bralcem vzbujal občutke, da bi se tudi oni tako lotevali takšnega načina krmljenja ptic, saj sicer zadošča ena sama krmilnica. Z leti sem spoznal, katere vrste hrane imajo posamezniki iz ptičjega sveta rajši, kaj pomeni varnost ptic na krmišču in o higieni krmilnih naprav in pripomočkov. Pestrost vrst v mojem primeru določa okolje, v katerem živimo, to je gozd ob hiši, ki leži v amfiteatralno zaključeni dolini na robu Ljubljane.

Varnost ptic v krmilnici nam naj bo ključnega pomena, ko se bomo odločali, na katero mesto jo bomo postavili. Koncentracija ptic na krmišču bo privabljala tudi njihove plenilce, zato poskrbimo za to, da se krmišče ne bo spremenilo v lovišče mačk, kun in skobca. Krmilnica mora biti vsaj meter in pol visoko od tal, v bližini pa naj bo grm ali živa meja, kamor se bodo ptiči zatekli v primeru napada kakega skobca. Na vejo drevesa obešena krmilnica pomeni dobro zaščito pred domačo mačko.

Krmilnica naj bo svetla in dovolj velika, da se ptice v njej počutijo sproščene. Ta živalska skupina telesnega stika ne prenaša dobro, kar posebno velja tedaj, ko gre za raz-

6

8

9

7

10

lične vrste ptic. V temni krmilnici se ptice ne počutijo dobro, zato vstopajo vanjo kradoma in boječe ter jo tudi hitro zapustijo. Krmilno koritce naj ne bo pregloboko, kajti ptice morajo imeti med hranjenjem v vidnem polju okolico, da se počutijo varne. Streha krmilnice naj čez krmilno korito ne sega predaleč, ker bo zatemnila notranjost, a naj ne bo tudi prekratka, da bočni dež ne bo močil hrane v njej.

Poznamo tudi krmilnice, ki so napravljene kot zalogovnik. V njih se hrana samodejno dodaja. Pogosto imajo vsaj eno steno iz stekla, tako da imamo vpogled vanje in vsak čas vemo, koliko hrane je v njih. V mrežastih krmilnicah pticam pokladamo jedrca orehov, lešnikov in arašide. Krmilnica je lahko hkrati tudi okras vrtu, vendar še tako lepa in duhovito napravljena hišica izgubi na pomenu, če v njej ni hrane. Naravnost na okensko polico bomo privabili ptice s preprostim krmilnim koritcem brez strehe, ki ga bomo položili na okensko polico.

Lojeve pogače oziroma kar surov loj prežvekovalcev, kakršnega dobimo pri mesarju, je bil verjetno prva hrana, ki jo je človek ponudil lačnim pticam. To so klavni odpadki z nizko ceno, včasih jih dobite pri mesarju celo zastoj. Veliko ptičjih vrst se odloči za tovrstno ponudbo, zlasti vse vrste sinic, brglez, veliki detel, pivka in zelena žolna, sami dobrodošli gostje naših sadnih nasadov in vrtičkov. To je tisti praktični pomen krmljenja ptic, se pravi privabljanje ptičjih vrst, da nam bodo redčile žuželčje vrste, ki nam lahko zagodejo marsikatero nevšečnost v sadovnjaku. Lojeve pogače blažijo našo nedoslednost pri krmljenju in so posebej dobrodošle v času naše odsotnosti, ko je ptičja krmilnica lahko kaj hitro prazna – klavna podoba za lačne ptice, ki smo jih navdili nanjo.

Ptice pričnemo krmiti s prvim snegom in potem ne prenehamo. Posebno pomembno je, da je v krmilnici hrana pred večernim mrakom in zjutraj. Lačne ptice bodo težje preživele ledene zimske noči kot site, opazili pa boste, da bo zjutraj krmilnica najbolj obiskana, saj so

ptiči prek noči porabili zaloge hrane, ki jih je treba čimprej nadomestiti. Posebno manjše vrste ptic prek noči izgubijo tudi 20 % telesne teže, kar dobesedno kliče k doslednosti pri krmljenju, saj bi na krmilnico navajene ptice lahko zelo ogrozili, če bi pozabili nanje.

Ustrezna ptičja hrana so tudi kuhinjski odpadki, zlasti mozgovka kost iz juhe, ki lahko sproži pravi naval sinic vseh vrst. Zgodi se, da se v shrambi naselijo molji. Žita in koruzni zдроб, ovseni kosmiči in podobno je nadvse primerna hrana za ptice, zlasti tedaj, ko zima najbolj kaže svoje ledene zobe. Takšna hrana je primerna tako za vrabce kot golobe in grlice. Pri kuhinjskih odpadkih bodimo izjemno pozorni na to, da niso začinjeni in presoljeni, saj lahko s preslano hrano pticam zelo škodujemo.

Ker se v krmilnici srečujejo ptiči z vseh vetrov, se lahko majhen prostor, ki je za ptice sicer pogrnjena miza, kaj hitro spremeni v leglo kužnih bolezni. V kmetijskih zadržah se dobijo univerzalna razkužila, s katerimi lahko razkužimo krmilno koritce. Pogosto se leglo bolezni zadržuje v mrtvih kotih koritca, kjer se kopiči odpadla hrana, ki se rada sprime v trdo skorjo. Občasno moramo krmilnico očistiti, pri čemer si pomagajmo s pleskarsko lopatico, s katero postrgamo nesnago v njej.

Med hrano, namenjeno pticam, se je najbolje uveljavilo sončnično seme, ki je bogato z maščobami. Po tej hrani posegajo skoraj vse ptice, posebno predstavnice sinic in brglez, med zrnojedimi gosti pa se bomo lahko razveselili pisanega perja dleskov, liščkov, čičkov in prepirljivih zelencev, ki se bodo veselo prerekli med seboj in drugimi gosti krmilnice. Pernati gostje nas bodo skozi vso zimo razveseljevali in nam s svojim vedenjem, številčnostjo in vrstno pestrostjo pripovedovali, v kakšnem okolju živimo. Polepšali nam bodo neprijazni letni čas, s svojim vedenjem pa nam bodo vcepili nešteto izkušenj in nas bogatili z novimi. Če bomo ustregli prej naštetim preventivnim ukrepom na krmišču, bomo lahko mirne duše šteli vrste in njihove pripadnike ter ugibali o njihovih poteh in krajih, od koder so prišli. ●

6: Domači vrabci (*Passer domesticus*) se zadovoljijo z najrazličnejšo hrano. Če jih imamo v gosteh v velikem številu, jim lahko ponudimo tudi koruzni drobljenec, ki je cenena hrana.

7: Kosom (*Turdus merula*) in brinovkam (*Turdus pilaris*) lahko ponudimo tudi nagnita jabolka. Ne bodo jim škodovala, kot tudi ne potem, ko bodo v hladnih zimskih dneh globoko zamrznila.

8: Arašide, ali zemeljske oreške, lahko neluščene nabodemo na trdo žico in jo z zakrivljenim delom obesimo na vejo. Najbolj navdušene nad to ponudbo bodo velike sinice (*Parus major*).

9: Šoje (*Garrulus glandarius*) bodo obiskale koruzo, želod in pravi kostanj, želod pa jih boste lahko opazovali tudi na loju. Kljub svojem plenilskemu značaju doslej še nisem opazil, da bi nadlegovale druge goste na krmišču.

10: Bolna velika sinica ni dočakala jutra. Kadar opazite v krmilnici takole našopirjeno ptico, nemudoma ukrepajte. Očistite krmilnico in ta pod njo in po potrebi tudi razkužite krmilno koritce.

vse foto: Ivan Esenko